

Književna poročila.

(Izjava.) V letošnjem »Slovenskem Pravniku« na str. 43 in 44 so v književnih poročilih gospoda drja. Franceta Goršiča opazke, ki naj presojajo delovanje ljubljanske univerze, posebej juridične fakultete. Po dobljenih informacijah smo uverjeni, da so te opazke neosnovane, in nam je žal, da so zašle v naše glasilo.

Odbor društva »Pravnika«.

Dr. Alexander Graf zu Dohna: *Recht und Irrtum. Zwei Kernprobleme der Verbrechenslehre. Bensheimer-Mannheim, 1925. Str. VII + 32.*

Pisatelj je napisal že pred 20 leti lepo študijo o pojmu »protizakonitosti«. Odtlej se oglašča večkrat v strokovnih listih o tem načelno-važnem vprašanju. O priliki presojanja uradnega osnutka za nemški kazenski zakonik (1925) je zopet povzdignil glas za svoje od nekđaj zastopane nazore. V prvi razpravi o vzrokih opravičbe zahteva pojmovne jasnosti na podlagi metodološko utrjenih stavkov: 1. Izpolnjevanje pravne dolžnosti ni nikoli protizakonito. 2. Uporaba pravice ni nikoli protizakonita. 3. Od dveh kolidirajočih interesov se sme uveljaviti višjevredni na stroške manjvrednega. 4. Dejanje, ki služi vzdrževanju pravne dobrine, ne more istočasno nasprotovati normi, ki hoče to dobrino ščititi. 5. Uporaba primerne sredstva za dosego svrhe, ki je po pravnem redu priznana, ne more biti protipravna. 6. Privolitev oškodovanega izključuje protipravnost oškodbe, kolikor ta privolitev ne krši dobrih šeg. Glede tega prvega dela brošure lahko pristanemo, da ima pisatelj do malega prav: Edino nazor, da je čin, ki je bil storjen v stanju skrajne sile (»stiske«), lahko: ali vzrok izključitve krivde ali vzrok izključitve kaznivosti, se nam ne zdi logično stringentno izveden. V drugem, vprašanju z mote posvečenem delu brošure zastopa Graf zu Dohna misel, da je pojem zmote le enoten, ker se pojem pravne zmote in pojem dejanske zmote ne izključujeta, ampak stojita formalno v medsebojni zvezi; saj je zmota glede neeksistence pravne norme le zmota o onem delu kazenskega dejanskega stana, ki je a priori pogoj tega dejanskega stanu. Dejanska zmota da je pravna zmota vsled neznanja dejanskih okoliščin. Dejanske okolnosti pa so znaki zakonitega dejanskega stana. V tem pravcu zahteva pisatelj, da naj se revidira dotična snov v osnutku kazenskega zakona. Nam se pa zdi, da ostane navzlic temu vse pri starem.

Dr. Metod Dolenc.

Dr. Feodor Taranovski: *Dušanov Zakonik i Dušanovo carstvo. Novi Sad. 1926. Izdaja Matice Srpske, zv. 12—13. Str. 37.*

Srpska Matica (Novi Sad) izdaja popularna predavanja za narod. Naznanjena brošura je tako izdanje, in sicer popularno v najboljšem smislu besede. Avtorjeva razprava je zanimivo pisana, poučna in stoji na višku znanosti. Pogrešamo z ozirom na mnogobrojne citacije iz Dušanovega zakonika nekoliko razlage, kako je prišlo do oblike besedila, ki ga avtor uporablja; kratko zgodovino virov bi bilo pač umestno podati. O pojedinih trditvah bi se dalo mestoma diskutirati; včasih avtor to sam naznači, da izrazi mnenje o podvomljajoči obliki, včasih pa to opušča.

Omejil se je Taranovski strogo na ustavni del snovi, niti uprave države ni docela obrazložil, finance in vojaštvo šo za to premedlo izdelane. Prav tako pa je prikazal nasprotje med starim in na novo ustanovljenim pravom v zakoniku in pa stanovsko naravo Dušanove države. Primerjanje z ruskimi in — deloma — germanskimi pravnimi razmerami, dalje naslanjanje na gledišče nekih francoskih enciklopedistov lepo zaokroža podano sliko. Mislimo, da smemo toplo priporočati našim domačim založbam izdajo razprave Taranovskega v slovenščini. Mnogo jih je, ki bodo rajše čitali v domačem jeziku, z latinico pisano izdajo. Potrebno pa bi bilo, da bi se naši srednji sloji spoznali vsaj približno z veličino pomena srbskega srednjeveškega carstva. Avtorju naznanjene knjižice pa bi priporočali, da naj nadaljuje svoje delo in kmalu izda nadaljevanje, ki prikaže še zasebnopravne razmere Dušanove države v poljudni obliki.

Dr. Metod Dolenc.

William Stern: Jugendliche Zeugen in Sittlichkeitsprozessen, ihre Behandlung und psychologische Begutachtung. Ein Kapitel der forensischen Psychologie. 1926. Verlag von Quelle & Meyer. Str. XI. + 193.

Avtor, profesor na univerzi v Hamburgu, je poznati strokovnjak, ki se bavi s psihologijo otrok in mladine, osobito z ozirom na seksualni problem. Imenujejo ga »ustanovitelja diferencialne psihologije«. Tudi tu oznanjeno delo se giblje v isti meri; saj je delo drugi del zbornika »Reifende Jugend«. Njegova osnovna misel, da je v pogledu psiholoških dejstev mladino presojati iz drugačnih vidikov kot odrasle osebe, je brez dvoma pravilna, seveda za življenje poznavajočega, mislečega sodnika ne pomenja nič novega. Kar je v resnici dobrega in koristnega v tej knjigi, je pač Sternova teza, da ni samo zločinca, ki še ni dorasel, ampak tudi enako pričo po drugih vidikih presojati, nego odrasle priče. Kjer pa uči ali vsaj priporoča Stern, da naj se pritegnejo pri zaslišavanju mladostnih, posebno pubertetnih priče posebni izvedenci, mu ne bi mogli brezpogojno slediti. Ali gre za patološke pojave, za katere že imamo psihiatrične strokovnjake, ali pa ne gre za take pojave, potem je sodnik lahko sam tako spreten kakor tak »specijalist za zaslišavanje mladostnih priče«, ki ga zahteva Stern. Saj nam niti ne pove, kakšne specijalne studije naj ima takle specijalist. Kar bi mi zahtevali in smo že ponovno zahtevali, more biti le poglobitev pravnega studija na univerzi in v prvih letih prakse v psihološki smeri. Stern to, kar smo ravnokar povedali verbis expressis pobija, češ vedno še ostanejo primeri, v katerih izobrazba jurista ne zadostuje in treba strokovnjaka, ki si je zastavil izsledbo duševnih dogodkov za življenjsko nalogo. Pa ta ugovor očitvidno ne drži, ker si stavi lahko tudi jurist-sodnik, advokat itd. ravno takó življenjsko nalogo.

Knjiga se deli na dva glavna dela, prvi (80 str.) vsebuje »Text«, v drugem (113 str.) so »Belege« t. j. mnenja iz praktičnih slučajev; v dodatku je navedena zelo obširna literatura. Čitanje knjige ni baš prijetno, ker se tekst nanaša na dokaze in na literaturo samo s številkami, pod katerimi se nahajajo te v drugem delu; iskanje je zamudno in niti ne čisto

zanesljivo, ker čitatelj marsikdaj ne ve prav, kje naj bo misel iz teksta v drugem delu zasidrana.

Iz vsebine teksta naj povzamemo le glavno razdelitev mladostnih priče: kronično ogrožene, od tujih oseb oškodovane priče, priče vzgojevalne skupnosti (rodbina, šola), priče po vidu in sluhu. Za vse te vrste mladostnih prič navaja avtor opasnosti zaslišavanja. Kdor ima opraviti v praktičnem poklicu s primerom seksualnega delikta iz šole, vzgajališč in slično, bo gotovo rad študiral Sternovo delo, osobito bodo to seveda zagovorniki.

Dr. Metod Dolenc.

Prof. Ž. Perić: Unifizierung der Strafgesetzgebung im Königreich der Serben, Kroaten und Slovenen (Jugoslavien), Heidelberg 1926 (Posebni odtisec iz »Monatsschrift für Kriminalpsychologie und Strafrechtsreform«, str. 257—274.)

Vsako delo, ki hoče seznaniti imozemstvo o naših pravnih prilikah, radi pozdravljamo. In tako tudi pričujočo razpravo! Žal, da ne bo dala popolne slike naših razmer. Ne omenja razen razširjenja glave IX. in X. srbskega kaz. zakona in vojaškega kaz. zakona ter kazensko-pravdnega reda nobenega zakona kazenskopravne vsebine, ki bi bil izdan v naši državi. Tako avtor zlasti ne omenja zakonov kazenske vsebine, izdanih koncem leta 1921 in začetkom leta 1922, ne omenja celo zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi ter zakona o tisku. (Morda je bila razprava pisana še pred letom 1925, ali če je izšla šele leta 1926, bi bilo pač kazalo, da bi se stvar še v krtačnem odtisku popravila.) — Tudi pri naštevanju posameznih stranskih kazenskih (materijalnih in formalnih) zakonov, se omejuje avtor le na nekatere. Seveda je bilo radi omejenega prostora nemogoče naštefi vse stranske zakone, a če se že naštevajo, se ne bi smeli izpustiti nekateri važni zakoni, kakor n. pr. zakon o pogodni obsodbi na bivšem Hrvatskem, I. kazenskopravna novela iz leta 1867 na teritoriju bivše Cislajtanije itd.

Avtor navaja dalje, da daje čl. 130 ustave zakonito veljavo vsem uredbam, ki so se izdale od ujedinenja do proglasitve ustave. Potrebno bi pač bilo, da bi se navedli vsaj glavni utesnjevalni momenti. — Napačno sliko o naši kazenski zakonodaji, kolikor se tiče razširjenja glave IX. in X. srbskega kaz. zakona mora dobiti iz razprave vsakdo, ki ni o tem informiran. Avtor namreč trdi, da se je razširil na vso državo splošni del srbskega kaz. zakona in da je neprilичno, da veljajo še danes posebni deli posameznih prečanskih kaz. zakonov, obenem s splošnim delom srbskega kaz. zak. Avtorju je pač ostalo v peresu, da je razširjen splošni del srbskega kaz. zak. le v toliko, kolikor se sodi o deliktih iz glave IX. in X. srb. kaz. zak. in tudi ni omenil, da ob konkurenci kazenskih norm veljajo odredbe splošnega dela tistega zakona, ki je milejši. Pripombo avtorjevo, da obravnava projekt kaz. zakona skoro vse mladostnike, ki še niso dosegli 18. leta, enako, bi bilo dopolniti z zelo važno odredbo, da se oni mladostniki, ki so v poboljševalnici po 16. letu storili zločin, kaznujejo kakor starejši mladostniki od 18. do 21. leta. — Avtorjeva trditev, da se je način izvršitve smrtne kazni, t. j. obešenje, prevzel v načrt iz

avstrijskega kaz. procesa, pač ni točna, ker jasno izhaja iz motivov, da se je baš ta način usmrtnitve prevzel le radi tega, ker je po mnenju mnogih znanstvenikov najbolj human. Iz pravnoterminološkega stališča pa se ne bi smela v razpravi identificirati pogojna obsodba in pogojni kazenski odlog. — Pri vprašanju izvršitve kazni po novem načrtu, se omejuje avtor le na določbe tega načrta in ničesar ne omenja o obstoječem in že publiciranem načrtu zakona »o izvrševanju kazne lišenjem slobode«, ki hoče uvesti irski progresivni sistem. Kot izjemo od zakonitega dokaznega pravila, veljajočega v srbskem kaz. procesu, citira avtor srbski zakon o poroti tako: »Das Gesetz über die Jury (Schöffen)«; ne da bi objasn timer, da srbska porota v tehničnem smislu besede ni ne eno ne drugo. Če pa se trdi, da je načrt kaz. pravnega reda prevzel akuzatorno načelo, namesto starega »že po sedanjem srbskem k. p. r. odpravljenega« inkvizitorskega načela, velja pač to za razprave pred »poroto«, inace pa ne. Saj pravi n. pr. Marković v svojem »Učbeniku srpskog krivičnog postupka«, ki ga je letos izdal, da je srbski kaz. proces zasnovan na inkvizitorskem načelu!

Avtor je morebiti mestoma z naštevanjem številne literature in z več ali manj znanimi teoretičnimi in filozofskimi razmotrivanji šel preko meje, ki si jo je začrtal z naslovom, a na drugi strani pa, kakor navedeno, opustil nekatere zelo važne stvari. Ipak doprinese razprava tako uglednega pravnika brez dvoma mnogo k razumevanju naših pravnih razmer v inozemstvu.

Dr. Hinko Lučovnik.

Walther Rode: Österreichs fröhliche Agonie. Streitschriften und Pamphlete. Wien, Leipzig 1926. Verlagsanstalt Dr. Jahn und Dr. Diamant. Str. 100, cena 5 S. 12 g.

Znani dunajski odvetnik in »ognjevitvi zagovornik« dr. Walter Rode je tekom desetletja v dnevnem časopisju napisal precej člankov satirične vsebine, pa je sedaj začutil potrebo, da jih zbere v posebno knjigo in vrže na književni trg. Vzbudil je mnogo zanimanja, jurist — predvsem pri nejuristih, in to ne samo v Avstriji, ampak tudi v Nemčiji. Razni večji listi so prinašali oznanila teh zabavljic, seveda ne vemo, ali je to izviralo iz pravega znanstvenega zanimanja ali je bila to le radi razpečavanja naročena stvar. Pa bilo temu kakor hoče, kdor ima željo videti avstrijske pravne in socialne prilike v spačenih, pretiranih slikah, ki so pač drastično-prikupno pisane, naj si knjigo prečita; ne bo mu žal — zabave. Za nas prikazujemo to knjigo ne samo zato, ker je eden izmed člankov naslovljen »Der Schlossberg von Laibach im Kriege«, ampak prav posebno zato, ker se največ izmed teh 25 člankov še dandanes tiče tudi naših slovenskih pravnih in sodiščnih razmer. V pojedinosti se ne spuščamo. Rode hoče biti pač teoretični pravni nihilist, kar ga naj v praksi dviga nad vrsto svojih »navadnih« tovarišev v poklicu. In baš to mu je za praksó pač všeč, tako si razlagamo postanek naznanjene knjige.

Dr. Metod Dolenc.

Felix Halle: Anklage gegen Justiz und Polizei. Zur Abwehr gegen das proletarische Hilfswerk für die politischen Gefangenen und deren Familien. Moser Verlag Berlin 1926. Str. 98.

Pred dvema ali tremi meseci je dr. Simons, predsednik najvišjega sodišča Nemške republike, na nekem javnem zborovanju jasno priznal, da gineva zaupanje ljudstva v državna sodišča, osobito kazenska. S tem je bilo od najpristojnjšega činitelja potrjeno, kar smo že večkrat prej čitali po dnevnem časopisu. Mislili pa smo, da gre vobče le za nemškonacijonalno pristranost v prid tistim, ki jim lebdi še vedno pred očmi nemško cesarstvo pod egido Hohenzollernske dinastije. Ko smo čitali v nekem pravniskem listu naslov naznanjene brošure sicer skoro neznanega pisatelja Feliksa Halleja, omislili smo si to delo, da vidimo, kako stališče zavzemajo antagonisti teh nemškonacijonalnih pristašev glede justičnih razmer in kako ga utemljujejo. Seveda iz naslova nismo mogli sklepati nato, da pomenja »proletarisches Hilfswerk« institut R. H. D. (Rote Hilfe Deutschlands), ki je bila l. 1921 ustanovljena od komunistične strani, čeprav ne — komunistične stranke. Kajti uvodoma nam brošura slovesno izjavlja, da je R. H. D. nadstrankarska institucija nemškega delavstva, ki ima nalogo dajati pravniško pomoč politično preganjanim, podpirati žene in deca radi političnih deliktov zaprtih (oskrbuje že dva velika dečja doma), boriti se za amnestijo političnih jetnikov in za temeljito izboljšanje sedanjega sistema izvrševanja kazni. V resnici čitamo začetkom brošure proklamacijo »kuratorija za dečje domove rdeče pomoči«, po kateri naj bi vsebina vsemu svetu glasno pričala, kakšnim pregonom od strani državnih oblastev je R. H. D. izpostavljena, a ta proklamacija je podpisana od velikega števila javnih delavcev, umetnikov, publicistov; med njimi čitamo imena kot Karin Michaelis, prof. Max Reinhardt, Walter Hasenclever i. dr. Koncem brošure je založba dala natisniti nekaj izjav o vsebini brošure s faksimiliranimi podpisi, ki izražajo vseskozi simpatije z započetim delom, a izjave so podali med drugim možje kot prof. dr. Albert Einstein, prof. Hans Baluschek, sanitetski svetnik dr. Magnus Hirschfeld, pisatelja Heinrich in Thomas Mann i. dr. Pod temi zunanji auspicijami treba akciji, ki jo vodi brošura, četudi stremi v prvi vrsti za cilji današnjemu društvenemu redu sovražne, razvratne politične stranke, pripisavati važen pomen in motriti njene dokaze povsem stvarno. V tem pogledu se je avtor pač sam zavedal, da ne bi bilo dovolj podajati svoje pritožbe in obtožbe v obliki običajne polemike; ponatisnil je vse dokumente raznih oblastev od kraja do konca dobesedno. Na kakšno potvorenje dokumentov ni misliti. Sicer je tekst brošure pisan v največjo umerjenostjo in stvarnostjo. Tem bolj se nas mora torej lotevati nekakšna groza, ko čitamo, kako so javna oblastva, med njimi tudi kazenska sodišča, zavijala zakonita določila, kako pobijala jasna načela weimarske ustave s policijskimi odredbami iz dobe pred 50 leti, ko je cvelo reakcionarstvo, — vse v zdaj prozornem, zdaj prikritem namenu, R. H. D. uničiti. Seveda Feliks Halle ne štedi s primerami, kako čisto drugače so postopala oblastva pri hackenkreuzlerskih morilcih... Skratka, brošura nam je odprla vidike, da se razgledamo po breznu nemške justične mizerije in sedaj lahko razumemo, da se dr. Simons ni mogel izogniti — pripoznalni izjavi nezaupanju ljudstva napram justici! — Brošura hoče biti

menestekel — za nemške razmere. Koristno pa bi bilo — radi profilakse, da jo čitajo tudi naši državniki, katerim je do tega, da ostani v veljavi stari rek: *justitia fundamentum regnorum*. **Dr. Metod Dolenc.**

Celso Cavalieri: Propisi o činovnicima i ostalim državnim službenicima građanskog reda. Vlastita naklada. Zagreb 1926. Str. 334. Cena 95 Din.

Pod naznačenim naslovom je izdal gd. C. Cavalieri, predsednik upravnega sodišča v Zagrebu, zakon o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih od 31. julija 1923. Knjiga je izšla v obliki tolmača, ki je posebno zadnji čas precej priljubljena; posameznim členom zakona so pridejane avtorjeve pripombe in pojasnila. V teh pripombah razlaga pisatelj pregledno, jasno in več ali manj obširno zakonski tekst, uporabljajoč pri tem vse dotlejšnje odločbe državnega sveta in glavne kontrole. Knjiga je narastla tako do precejšnjega obsega, zlasti ker so ji pridejane tudi pozneje izdane izvršilne naredbe. Tudi ta doslej najobširnejša knjiga o činovniškem zakonu kljub obsežnosti vendar še ni popolna, ker je v vsaki pokrajini še dokaj partikularnih določb o poedinih granah činovniškega stanu, katerih pisatelj v tolmaču ni omenil, vendar nadkriljuje to delo daleko druga izdanja činovniškega zakona. Zato knjigo toplo priporočamo, razjasnila bo marsikatero nejasnosti in pokazala pravi pot pravilni interpretaciji. **Dr. R. S.**

Spomenica na drugi Kongres pravnika Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u Ljubljani od 9. do 11. septembra 1926 godine. Str. 275. Izdalo društvo »Pravnik« u Ljubljani. Cena 32 Din.

Knjiga je dokument dela, izvršenega na lanskem pravniškem kongresu v Ljubljani. Popisuje podrobno vsa pripravljala dela in potek zborovanja v skupščini, nato pa prinaša v celoti vse referate, debate v sekcijah pa v velikih potezah. Knjigo bi si moral omisliti vsak pravnik, kdor zasleduje razvoj institucije pravniških kongresov, ki morajo postati prej ali slej važen faktor pri zakonodajnem delu v naši Kraljevini.

Anton Mrkun: Alkoholno vprašanje. Ljubljana. 1927. Str. 160. Cena 28 Din.

Razne vesti.

V Ljubljani, meseca aprila 1927.

Osebnosti. Imenovani so: dr. Vladimir Golja za svetnika pri višjem deželnem sodišču v Ljubljani, dr. Rudolf Sajovic za svetnika pri deželnem sodišču v Ljubljani, za sodnega svetnika in predstojnika okrajnega sodišča dr. Aleksander Poznik v Ptuj in dr. Slavko Šumenjak v Murski Soboti; za sodnike: dr. Fran Suhadolnik v Ptuj, Zvonko Dokler v Kočevju, Janko Müller v Konjicah, Fran Stefanciosa v Ptuj in Metod Komotar v Murski Soboti. Premeščena sta okrajni